

روایت

امضا دادم، هیچ حق و حقوقی ندارم

به شرکتی زنگ می‌زنم. خانمی جوان و لاغراندام چند ساعت بعد پشت در خانه‌ام حاضر می‌شود. به محض ورود لباس کار می‌پوشد و دست به کار می‌شود. برای کار کردن بسیار جوان بود به همین خاطر در حین کمک کردن به او می‌پرسم، ازدواج کرده‌ای؟ می‌گوید: دو دختر ۶ و ۲ ساله هم دارم. خیلی جوان به نظر می‌رسی؟! چند سالت است؟ ۲۴ سالم است. اهل کجا هستید؟

افغانستان. ۹۰ سالی می‌شود که به ایران مهاجرت کردم و تازه چند ماهی می‌شود به خاطر گرانی اجاره‌خانه و مخارج دخترها با کار در منزل افراد کمک خرج همسرم شدم. همسرم کارگر است گاهی در ساختمان‌ها مشغول است و گاهی در منزل افراد کار نظافت را انجام می‌دهد.

چطور جذب شرکت خدماتی شدی؟

همسرم معرفی بود و برای ثبت‌نام پاسپورتم را گرفتند. برای ۴ ساعت کار ۳۰۰ هزار تومان دریافت کرد و از این مبلغ ۷۵ هزار تومانش را به شرکت معرفی داد است. چهارساعت کاری که به‌ها با مواد شوینده درگیرند و دست‌ها یا جابه‌جایی وسایل بعضاً سنگین. هنگام

غذا خوردن گرم صحبت که شدیداً از خاطرات تلخی گفت که وجدان آدمی را به درد می‌آورد. فکرتش را بکنید! «ساعت‌ها در منزلی جان بکنی و کار کنی اما با وعده اینکه اینترنت قطع است برو برایت پول را واریز می‌کنم، دیگر خبری از پول و واریزی نباشد!» شاید با خود بگویند به ندرت این افراد پیدا می‌شوند که حق کارگری زحمتکش را بالا بکشند اما حتی یک‌بار هم می‌تواند دردی عمیق را بر قلب یک کارگر که برای دستمزدی اندک عرق زحمت ریخته بگذارد، اینها تنها بخش کوچکی از مشکلات آنهاست. از او پرسیدم در این چندماهه که مشغول کار نظافت شدی آسیب هم دیدی؟ می‌گوید: «نه خداروشکر». «البته فرقی هم نمی‌کند چون اگر دچار آسیب هم شوم کسی برایم کاری نمی‌کند. روز اولی که به شرکت رفتم برای کار و آشنایی، کاغذی را به من دادند تا امضا کنم، در آن کاغذ نوشته شده بود که هیچ‌گونه حق و حقوقی ندارم و اگر اتفاقی برایم در حین کار رخ دهد شرکت هیچ مسئولیتی در قبال آن ندارد.» به همین خاطر مراعات نمی‌کنم و مراقیم تا اتفاقی برایم نیفتد. من دو دختر کوچک دارم و با خستگی کار نظافت که به طور معمول تا ۶ و ۷ غروب طول می‌کشد تازه باید به خانه برگردم و مشغول کار شوم.

نان شب در گرو کار روز

بعد از سال‌ها کار در حوزه نظافت و خدمات منزل در محدوده کازپاش شناخته شده است. هرروز و هر ساعتش پر است و برای آنکه نزدیکی‌های عید نوروز و خانه‌تکانی‌ها بتوانی او را برای کمک داشته باشی باید از ماه‌های قبل وقت بگیری. شاید بگویند «پس درآمد خوبی دارد.» اما رضایت کار خدماتی - نظافتی در تهران با شهرستان‌های کوچک متفاوت است. رنج معمول ساعت کار در پایتخت ۷۵ هزار تومان است اما برای او که در شهرستان زندگی می‌کند، بیشتر از ساعتی ۳۵ هزار تومان نمی‌دهند. فقره‌های سنش به ۴۰ سال نزدیک شده است. دختری ۱۲ ساله دارد. آن‌طور که تعریف می‌کند، همسرش در یک تصادف رانندگی دچار آسیب از ناحیه سر شده و توان کار کردن ندارد پس باید هرروزش را کارد کند تا از خرج دختر خردسال، اجاره بها و دوا درمان همسرش عقب نماند. می‌پرسم: «چرا تحت پوشش نهادهای حمایتی نمی‌روی تا کمکی در خرج و مخارجت باشد.» جواب قابل تأملی می‌دهد: «برای عضویت در کمیته امداد یا بهزیستی باید روزها دوندگی کنی و مدارک ارائه دهی. من اگر یک روز کار نکنم شنب نانی برای گذاشتن در سفره ندارم.»

همسرش گاهی در بیمارستان اعصاب و روان بستری می‌شود و داروهایش بسیار گران‌اند. چند دقیقه‌ای شتونده مشکلاتش شدم. «تقریباً هرکاری در منزل باشد انجام می‌دهد اما بعضی صاحبخانه‌ها بسیار بی‌انصاف هستند. از ما کارگران خانگی توقع جابه‌جایی کمدهای بزرگ سنگین را دارند و من هم برای جلب رضایت آنها ناچار به پذیرش آن هستم. یک بار کمدهای بزرگی را جابه‌جا کردم در کشوی بالای کمدها بودم و محکم به سرم خورد و تا چند ساعت سرم گیج می‌رفت و چشمم دو دو می‌زد. فردای آن روز به اندازه یک گردو سرم ورم کرد و کیود شد. حال بماند که دیگر دوستی برابم نمانده درآمدم دارم. اما تق صدای می‌دهد. نمی‌دانم تا کی می‌توانم با این کار نان‌آور خانه و خانواده سه نفره‌ام باشم. «تا به حال برای کار در کارخانه‌ها اقدام نکردی؟»

«اقدام کردم اما حقوقی که پرداخت می‌کنند وزارت کاری است و کفاف زندگی مستأجری و سه سرعائله را نمی‌دهد. اکنون با کار در منازل ماهانه ۱۳ الی ۱۴ میلیون در خوش‌بینانه‌ترین حالتش درآمد دارم. اما بخش اعظم آن برای اجاره‌خانه و هزینه دارو درمان همسرم صرف می‌شود. من و امثال من برای حال زندگی می‌کنیم و دورنمای آینده‌مان سیاه است. نمی‌دانم در آینده با فرسوده شدن جسمم چگونه می‌خواهم زندگی کنم. مردم کارگرخانگی زبروز رنگ می‌خواهند نه مریض و با کارافتاده!»

شاغلانی بدون امنیت شغلی

هیچ رفاهی در زندگی افرادی که در حوزه خدمات مشغول هستند، وجود ندارد و همیشه ترس از بیکاری کربانگیرشان است و در دنیا به این پدیده به عنوان شاغلان فقیر نگاه می‌کنند

زندگی‌شان را هم نمی‌دهد و هرچقدر هم که خوب کار کنند باز هم فقیر هستند و نمی‌توانند از پس تورم موجود در جامعه و هزینه‌های زندگی بربیایند. یعنی سبب فرهنگ، سبب رفاه و تفریح خانوادگی این قشرهمیشه خالی است.

سمیه گلپور در خصوص نبود آگاهی در حوزه بانوان و انجمن‌هایشان می‌گوید: افرادی که در حوزه خدمات مشغول کار هستند با دستفروشی می‌کنند آنقدر مشغله کاری و زندگی دارند که نمی‌توانند وقتی برای ایجاد تشکل و گروه بگذرانند یا در بسیاری از موارد اصلاً اطلاعاتی در این زمینه ندارند که می‌شود با جمع شدن ۴۰ نفر یک تشکل ایجاد کرد تا مشکلاتشان را در سطح کلان کشور پیگیری کنند.

وی با اشاره به بیمه ارزان‌قیمت برای کارگران در بخش خدماتی کشور می‌گوید: دولت برای گروه‌های ضعیف‌تر جامعه مثل کارگران فصلی که کارفرمای مشخصی هم ندارند و فقط برخی از فصول سال مشغول کار هستند بیمه‌ای را با عنوان بیمه عشایر، کشاورزان و روستائیان برقرار کرده تا با کمترین هزینه خود را بیمه کنند و در سنین بالا از مزایای مستمری و بازنشستگی بهره‌مند شوند.

این استاد دانشگاه با اشاره به نقش دولت در آموزش بانوان کارگر که در پایین‌ترین سطح اشتغال که همان خدمات (نظافت) شاغل هستند، می‌گوید: دولت باید از طریق سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای آموزش‌هایی را به صورت رایگان برای این بانوان در نظر گیرد تا بتوانند ارتقای شغلی داشته باشند و تا فرسوده شدن جسمشان در بخش خدمات و نظافت فعالیت نکنند. کار در بخش خدمات نیاز به مهارت خاصی ندارد و صرفاً کار

با شویونده است و گردگیری منزل، اما در همین بخش هم خطراتی برای این افراد بویژه بانوان وجود دارد. خانم‌های کارگری که صرفاً به این پدیده به عنوان شاغلان فقیر نگاه می‌کنند. رئیس کمیته بانوان انجمن‌های صنفی کارگران کشور می‌گوید: وقتی می‌گویم فردی شغل دارد یعنی از حداقل‌ها برخوردار است، اما در پدیده شاغلان فقیر افراد در این حوزه کار دارند اما پولی که کسب می‌کنند کفاف ابتدایی‌ترین نیازهای

باشد؟ هیچ رفاهی در زندگی افرادی که در حوزه کاری خدمات مشغول کار هستند، وجود ندارد و همیشه ترس از بیکاری کربانگیرشان است و در دنیا به این پدیده به عنوان شاغلان فقیر نگاه می‌کنند.

رئیس کمیته بانوان انجمن‌های صنفی کارگران کشور می‌گوید: وقتی می‌گویم فردی شغل دارد یعنی از حداقل‌ها برخوردار است، اما در پدیده شاغلان فقیر افراد در این حوزه کار دارند اما پولی که کسب می‌کنند کفاف ابتدایی‌ترین نیازهای

دست‌های رنج‌دیده، جان‌های فرسوده

بالغ بر ۶۰ درصد افراد شاغل در کشور مشاغل غیررسمی دارند

گزارش

محدته‌های فقر

خبرنگار

متفاوت از زندگی خود که با درون آن می‌گذرانند، داشته باشند. شتاب و سختی کارهای شب‌عبید هم زیاد است. عموماً بیمه و سختی کار هم ندارند و شاید حتی ندانند قانون چگونه می‌تواند از آنها حمایت کند. مطابق با آمار که مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۸ منتشر کرد، بالغ بر ۶۰ درصد افراد شاغل در کشور کسانی هستند که در شغل‌های غیررسمی کار می‌کنند؛ یعنی شغل‌هایی که کارگاه، زمان و کارفرمای مشخصی ندارند. این شغل‌ها شاید درآمد خوبی داشته باشند اما چون جایی به ثبت نرسیده‌اند و مالیات پرداخت نمی‌کنند غیررسمی شناخته می‌شوند. همچون کسب‌وکارهایی که در فضای مجازی طی چندسال گذشته رواج بسیاری پیدا کرده است و افرادی که از طریق این کارها امرار معاش می‌کنند هم جزو این گروه هستند. این آمار برای قیل از کرونا است و با شیوع این بیماری که سبب تعطیلی بسیاری از کارگاه‌های بزرگ و کوچک شد این شغل‌های غیررسمی افزایش بیشتری هم پیدا کرده‌اند. در آن جامعه‌اماری که بانوان سهم بزرگی دارند که غالباً در کسب‌وکارهای خانگی مشغول‌اند یا کارهای خدماتی همچون نظافت در منازل را انجام می‌دهند یا در مترو و خیابان‌ها دستفروشی می‌کنند. پس فضای بزرگی از اشتغال‌های غیررسمی که بانوان اختصاص دارند. موضوع مهم اما مشخصاً برای شغل خدماتی نظافت در منزل این است که استانداردهای مشخص در کار خدمات و نظافت برای بانوان وجود ندارد و

شاید جا دارد شرکت‌هایی که در بخش نظافت فعالیت می‌کنند، استانداردهای مشخصی را برای کار در منازل ویژه بانوان و آقایان در نظر بگیرند که این توقع برای کارفرمایان که همان صاحبخانه‌ها هستند ایجاد نشود که یک کارگر منزلش می‌تواند از پس کل کارهای منزلش برآید. به این صورت که بروشوری را تهیه کنند که یک کارگر خانم درمنزل فقط مثلاً این ۱۵ عنوان کار می‌کنید، انجام می‌دهد و فراتر از آن را می‌تواند قبول نکند. مثلاً تمیز کردن پنجره‌ها یا جابه‌جایی اثاث در منزل که غالباً وسایل چوبی سنگین هستند باید از طریق کارگر اقا انجام شود و خانم‌های کارگر به واسطه جسم نحیفی که دارند، می‌توانند از انجام این کارها در منزل طبع مصوب شرکت‌های خدماتی امتناع کنند. این یک نیاز ضروری است که باید رعایت شود، اما متأسفانه کسی در این راه هنوز قدمی برنداشته و ما شاهد فرسایش جسمی بانوان کارگری استیم که ۴۰ سال سن دارند و از انجام این کارها در منزل طبع مصوب شرکت‌های خدماتی امتناع می‌کنند. این کارگران بیماری‌های جسمی شده‌اند و دیگر نمی‌توانند همچون گذشته نان‌آور خانواده باشند. این امر زمینه‌ساز ایجاد آسیب‌های اجتماعی در آینده برای این نوع کارگران خانم است.

سمیه گلپور، رئیس کمیته بانوان انجمن‌های صنفی کارگران کشور در گفت‌وگو با «ایران» از مشکلات و دغدغه‌های کارگران خانم در بخش خدمات ابتدا درخصوص و رابطه کارگر، کارفرما و دولت بیان کرد؛ اگر از دید برخی کارفرمایان خرد به موضوع نگاه کنیم پرداخت حقوق و دستمزد قانونی اداره کار برایشان سخت است. پس برای جبران، نیروی کار را ننگ دارد یا فرار از دست بازرس اداره کار به کارگزاران حقوق و دستمزد کمتری پرداخت می‌کند. با وجود اینکه قانون کار همیشه حامی کارگران است و اگر کارگری با این شرایط از کارفرما شکایت کند دولت همه حق و حقوقش را از کارفرما می‌گیرد، اما در بسیاری از موارد کارگران بویژه کارگران خانم این کار را انجام نمی‌دهند چرا که این کار سبب می‌شود رابطه کاریشان با کارفرما دچار چالش شود. مشاغل خدماتی مختص بانوان نیست و آقایان هم در این زمینه فعالیت می‌کنند، اما نوع نگاه کارفرمایان در این شغل استهزاگرانه است چرا که این نوع کار از لحاظ جسمی بسیار سنگین و فرسایشی است و نیز نه بیمه دارد و نه بازنشستگی. هنگامی که فردی در شغلی بیمه نباشد یعنی از تسهیلات همچون درمان، از کارفادگی، بیمه بیکاری و... محروم خواهد بود. سؤالی که در این بحث ایجاد می‌شود آن است، آیا وقت آن رسیده است که سیستم سبک‌سازی فکری به حال این گونه کسب‌وکارها داشته باشد و برای آن برنامه‌ریزی کند و الگویی برای کارگرانی که در این سطح مشغول کار هستند و دچار آسیب شده و اینجانب صاحبخانه مقصر شناخته شده و باید دپه پرداخت کند. گرایلی در پایان صحبت‌هایش با اشاره حقوق قانونی کارگران شاغل در شرکت‌های نظافتی بیان می‌کند: گاهی دیده می‌شود مستولان شرکت‌های نظافتی در بروساختام بانوان کارگر امضاهایی را از آنها دریافت می‌کنند مبنی بر اینکه اگر در منزلی دچار حادثه شدند این شرکت هیچ مسئولیتی ندارد یا اینکه نمی‌توانند در پایان سال تقاضای عید و سنوات داشته باشند. باید بگویم تمام این

قانون چه می‌گوید؟

مطابق قانون کار، کارگرانی که تعدادشان زیر ۱۰ نفر است می‌توانند یک نماینده کاری از میان خود انتخاب کرده که این نمایندگان در کل کشور مجمع نمایندگان کاری را تشکیل می‌دهند. برای کارگاه‌های بالای ۱۰ نفر انجمن‌های صنفی کارگران را داریم که درحالتی که همه شهرها جمع شوند کانون‌های انجمن‌های صنفی کارگران کشور نام می‌گیرد که صنایع، حرفه‌ها، اصناف و... در این کانون عالی جای گرفته است. پس ممانعت قانونی وجود ندارد که افرادی که در بخش خدمات در کشور فعالیت می‌کنند یک انجمن تشکیل دهند. سؤالی که در این بخش مطرح می‌شود آن است که آیا در کشور انجمن صنفی فعالی در حوزه خدمات (نظافت) وجود دارد؟ در پاسخ باید گفت که یا چنین انجمنی نداریم یا مؤثر نیستند. نه تنها در حوزه خدمات بلکه در دیگر مشاغل کاری بانوان ما نمایندگان خانم که در این حوزه فعالیت داشته باشند بسیار کم داریم و جای خالی افراد اثرگذار و پیگیر در این حوزه بسیار احساس می‌شود.

بشر

۱۴۸ ماده قانونی

اگر شرکت کارگر را بیمه نکرد، فرد می‌تواند با شکایت به اداره کار به موجب ماده ۱۴۸ قانون کار تمام حق و حقوقش را دریافت کند

کاغذبازی‌ها و امضا جمع کردن‌ها از کارگران فاقد اعتبار قانونی است و اگر کارگری از سوی شرکت نظافتی اعزام به کار بشود و دچار حادثه، شرکت نیز پرداخت حقوق و مزایای شکایت‌کننده را بر عهده می‌گیرد. طبق قانون شرکت ملزم به پرداخت خسارت خواهد بود.